

Zasady przechodzenia nauczycieli na emeryturę na podstawie art. 88 ustawy – Karta Nauczyciela po 2007 roku

I. W sierpniu i wrześniu 2007 r. miała miejsce dwukrotna nowelizacja ustawy – Karta Nauczyciela:

- ustawą z dnia 23 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 158, poz. 1103);
- ustawą z dnia 7 września 2007 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 191, poz. 1369).

Wskazane nowelizacje nie zmieniły warunków uprawniających do wcześniejszej emerytury bez względu na wiek, określonych w ust. 1 art. 88 ustawy – Karta Nauczyciela. W obecnym stanie prawnym, tak jak poprzednio, warunkiem przejścia na wcześniejszą emeryturę na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela jest:

- posiadanie trzydziestoletniego okresu zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, a w przypadku nauczycieli szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich – dwudziestopięcioletniego okresu zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym,
- rozwiązanie na swój wniosek stosunku pracy, albo wygaśnięcie lub rozwiązanie stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 ustawy – Karta Nauczyciela.

Zmieniony został natomiast ust. 2a w art. 88 ustawy – Karta Nauczyciela. Zgodnie z obecnym brzmieniem tego przepisu, nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli:

1) spełnili warunki dotyczące wymaganego okresu zatrudnienia oraz okresu wykonywania pracy w szczególnym charakterze w ciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.), tj. do dnia 31 grudnia 2008 r.,

2) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Wprowadzone zmiany polegają na:

- **wydłużeniu o rok** – do 31 grudnia 2008 r. – okresu, w którym możliwe jest nabywanie uprawnień do wcześniejszej emerytury nauczycielskiej dotyczących okresu zatrudnienia oraz okresu pracy nauczycielskiej,
- **ustanowieniu możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę bez względu na wiek także po 2008 roku** przez nauczycieli, którzy do dnia 31 grudnia 2008 r. osiągną wymagany okres zatrudnienia i okres pracy nauczycielskiej.

II. W wyniku wskazanych na wstępie nowelizacji ustawy – Karta Nauczyciela **nie uległy zmianie zasady naliczania świadczeń emerytalnych dla nauczycieli:** wysokość świadczeń emerytalnych nauczycieli, którzy wystąpią z wnioskiem o przyznanie emerytury na podstawie

art. 88 Karty Nauczyciela w 2008 r. (albo w terminie późniejszym), ustalana będzie na podstawie dotychczasowych przepisów.

W myśl art. 88 ust. 2 ustawy – Karta Nauczyciela **podstawę wymiaru emerytury** dla nauczyciela zatrudnionego w systemie oświaty i wychowania, przechodzącego na emeryturę ustala się na zasadach ogólnych, określonych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z tym, że do podstawy tej wlicza się również wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe, dodatki, świadczenia w naturze, jeśli ze świadczeń tych nauczyciel nie korzysta po przejściu na emeryturę lub rentę, oraz wszystkie nagrody uzyskane przez nauczyciela za osiągnięcia zawodowe w okresie, z którego wynagrodzenie stanowi podstawę wymiaru emerytury lub renty.

Do obliczenia wysokości emerytury będzie stosowany art. 53 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym emerytura wynosi:

- 1) 24 % kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, oraz
- 2) po 1,3 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych,
- 3) po 0,7 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych – z uwzględnieniem art. 55.

Przepis ten bowiem znajduje się w rozdziale 4 działu II ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dotyczącym ustalania wysokości emerytur, o których mowa w jej art. 27-50e, a więc ma on również zastosowanie do ustalania wysokości emerytury nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., używających prawo do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela (art. 47 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Podstawa wymiaru przyznawanych świadczeń będzie zaś ustalana przy zastosowaniu przepisów znajdujących się w rozdziale 4 działu I ustawy o emeryturach i rentach (art. 15 i następane) oraz powołanego wyżej art. 88 ust. 2 ustawy – Karta Nauczyciela.

Należy jednak zaznaczyć, że przedstawione powyżej zasady obliczania wysokości emerytur przyznawanych na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela będą obowiązywały wówczas, jeśli wniosek o emeryturę na podstawie tego przepisu złożony będzie przez nauczyciela urodzonego po dniu 31 grudnia 1948, a przed dniem 1 stycznia 1969 r. **przed osiągnięciem przez niego wieku emerytalnego**, o którym mowa w art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. w przypadku kobiety - 60 roku życia, a w przypadku mężczyzny - 65 roku życia).

Jeśli chodzi natomiast o **wysokość świadczeń**, które będą przyznawane po roku 2007 dla nauczycieli przechodzących na emeryturę na zasadach określonych w art. 88 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela, to będzie ona ustalana w sposób indywidualny, zgodnie z wyżej powołanymi przepisami i będzie zależna, m. in., od posiadanych przez nauczycieli okresów składkowych i nieskładkowych oraz wysokości osiąganego przez nich wynagrodzenia. Nie można w takim razie stwierdzić w sposób generalny, że będą to świadczenia wyższe lub niższe aniżeli te, które zostaną przyznane do końca 2007 roku.

III. Jednym z warunków przejścia nauczyciela na wcześniejszą emeryturę jest rozwiązanie stosunku pracy na jego wniosek. Wymóg ten nie dotyczy wyłącznie tych nauczycieli, których stosunek pracy zostanie rozwiązany lub wygaśnie z przyczyn określonych w art. 20 ust. 1

ustawy – Karta Nauczyciela, tj. w przypadku całkowitej lub częściowej likwidacji szkoły lub zmian organizacyjnych uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela.

Termin rozwiązania stosunku pracy na wniosek nauczyciela określają przepisy art. 23 ust. 1 i ust. 2 Karty Nauczyciela (w przypadku nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania) oraz art. 27 ust. 1 Karty Nauczyciela (w przypadku nauczyciela zatrudnionego na podstawie umowy o pracę). Zgodnie z tymi przepisami **stosunek pracy z nauczycielem ulega rozwiązaniu na wniosek nauczyciela z końcem roku szkolnego, po uprzednim złożeniu przez nauczyciela trzymiesięcznego wypowiedzenia** – zarówno w przypadku nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania, jak i na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

Wymogu rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem z końcem roku szkolnego nie stosuje się w przypadku rozwiązania stosunku pracy na mocy porozumienia stron. Rozwiązanie stosunku pracy na mocy porozumienia stron może nastąpić zarówno w przypadku nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania, jak i w przypadku nauczyciela zatrudnionego na podstawie umowy o pracę – art. 23 ust. 4 oraz art. 27 ust. 3 Karty Nauczyciela. Termin rozwiązania stosunku pracy w takim przypadku określają strony, jednakże ze względów organizacyjnych oraz z uwagi na konieczność uzyskania porozumienia stron, nauczyciel powinien z odpowiednim wyprzedzeniem poinformować dyrektora szkoły o zamiarze przejścia na emeryturę.

IV. Odnosząc się do wątpliwości związanych z ponownym zatrudnieniem w szkole tych nauczycieli, którzy prawo do wcześniejszej emerytury uzyskali przed końcem 2007 r., należy podkreślić, że nie ma żadnych przeszkód prawnych do ich ponownego zatrudnienia, jeżeli taka możliwość wynika z arkusza organizacji szkoły.

Dodatkowo wskazać można, że do ponownego zatrudnienia emerytowanego nauczyciela w macierzystej lub w innej szkole nie jest konieczne wystąpienie przez niego z wnioskiem o zawieszenie prawa do emerytury na podstawie art. 103 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nauczyciel może zostać bowiem przyjęty do pracy bez takiego wniosku. Od wysokości otrzymywanego przez niego wynagrodzenia zależało będzie natomiast to, czy jego prawo do emerytury na zasadach określonych w art. 104 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ulegnie zawieszeniu, czy też jedynie otrzymywane przez niego świadczenie będzie zmniejszone.

Opracowano w Departamencie Spraw Nauczycielskich Ministerstwa Edukacji Narodowej na podstawie:

- ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.),

- ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 158, poz. 1103),

- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 191, poz. 1369),

- pisma Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 września 2007 r. Nr DUS-403-76-CG/07.